

GAULANITIS

GAULANITIS

Dolf Lok

door Dolf Lok
omslag: Harry Soepenbergh
fotografie: Cees Buys

Heerenveen, 2016

Uitgeverij JONGBOEK

De in dit boek voorkomende
personen zijn allen door mij
verzonnen, ook hun namen.
Ik schreef het in de zomer
van 2015

Dolf Lok

Hoofdstuk 1

OGENBLIK

Snel grijpt zijn hand zich vast aan een deurpost. Die ogen ... Hij knijpt de zijne stijf dicht. Het helpt niet. Hij slaat beide handen voor zijn ogen. Hij ziet een paar seconden sterretjes en kleurencirkels. Dan komen als de lichtbundel van een vuurtoren die twee ogen weer door alles heen. Is er ooit iemand geweest die hem zo heeft aangekeken? Het is maar een foto. Maar zo levensecht. Nou ja, levensecht? Die ogen kijken meer in de dood dan in het leven. Hij is er misselijk van. Hij buigt z'n hoofd naar de grond. Als hij nu z'n ogen opent, moet hij zijn schoenen zien. Voor de zekerheid draait hij zijn lichaam 180 graden. Nu diep ademen. Eerst het linker, dan het rechteroog erbij. Hij kan de deurpost aarzelend loslaten en doet een paar stappen terug naar de expositiezaal, waar hij uitkwam.

Gelukkig is het niet druk in het Herinneringscentrum. Zal hij maar even gaan zitten? Aan de andere kant van de zaal ziet hij een man met een donkerblauw embleem op z'n witte overhemd even naar hem kijken, dan weer doorgaan met z'n werk. Voorzichtig probeert hij te analyseren wat er gebeurde. Hij kwam uit deze zaal van het Herinneringscentrum. De zaal met een maquette van het kamp-Westerbork en veel documenten. Beetje saai. Bij de doorgang naar de volgende zaal, kreeg hij die hamerslag op z'n hoofd. Een meer dan levensgrote foto van een meisje tussen de deuren van een veewagon. Nee, het was geen meisje. Het waren twee ogen met wat kleren daaromheen. Ook een muts boven die donkere ogen. En een mond, die wat wilde roepen.

De ogen keken hem recht aan. Vragend: Weet jij waar ik heen ga? Weet jij waar mijn vader en moeder zijn? En mijn broertjes? Begrijp jij waarom ik als beest behandeld word? Omdat ik maar één ster heb in plaats van vier? Een generaal heeft er vier, vertelde meester op school. Wij kregen er maar één, een gele. We kregen er wel meer, maar op elk kledingstuk moesten we er één naaien. Een ster is te weinig voor een normale trein. Dan ga je als de beesten op reis. De beesten gaan naar het slachthuis. En wij Joden? Waarom haalt niemand me eruit?

De mond van het meisje zei geen woord. Haar ogen spraken boekdelen. En hij, Laurens Havenaar, 33 jaar oud – hoe jong zou dat meisje zijn? Misschien 10? – huisarts te Zierikzee beseft voor het eerst van zijn leven het leed van miljoenen Joden in de oorlog. Heeft hij al die jaren daar langsheen geleefd? Hij kan er niet tegen. In zijn werk heeft hij toch ook erge dingen gezien. In een flits komt dat ongeluk op de snelweg in zijn herinnering, een jaar of vijf geleden. Hij rilt nog bij de beelden van verwrongen staal waardoor mensen als het ware ingeblikt waren. Dit is toch anders. Een ongeluk is meestal een trieste samenloop van omstandigheden. Deze genocide is het product van 'beschaafde' hersenen. Het werk van mensenhoofden en mensenhanden. Hij moet het nog eens proberen. En dan flink zijn. Het blauwe embleem kijkt weer naar hem en doet zelfs een paar stappen in zijn richting.

Laurens heeft geen behoefte aan een biecht bij een vreemde. Met geopende ogen loopt hij naar de volgende zaal en kijkt naar de wand tegenover zich. Waar is het meisje gebleven? Is de trein vertrokken? Moest ze toch mee, naar eh ... naar het onbekende land? Gek, zo'n versregel opeens. Een vers vol vragen. Het beeld op het grote scherm verspringt telkens. Dan komt ze vast terug. Na een minuutje geduld zijn ze er weer, die ogen. Weken van leed en ellende weerspiegelen in die donkere, indringende ogen. En vooral een wanhopige onzekerheid. En angst, doodsangst. Vreselijke vragen.

Hij begint weer te trillen en te zweten. "Hier, meneer, glaasje water", aangereikt door de man met het embleem. Hij wacht geduldig tot Laurens het glas leeggedronken heeft. Het valt hem mee, dat het glas nog heel is na zijn klapperende tanden. "Gaat het weer een beetje, meneer?" Hij wacht geen antwoord af, "Buitenlucht is goed. Een wandeling langs de Melkweg naar het kampterrein. Daar knapt u vast van op. Dit is aangrijpend, voor u te aangrijpend. En dan te bedenken meneer, dat er weer miljoenen opgejaagd worden op deze aardbol. De mensheid heeft er niets van geleerd. Nou meneer, een goede wandeling. Eventueel kunt u terug de bus nemen. Gratis op vertoon van uw toegangsbewijs."

De man kijkt uitgebreid op zijn horloge. Alsof hij gisteren pas klokkijken heeft geleerd. Blijkbaar zit zijn dienst er bijna op. Laurens aarzelt. De laatste dienst van het embleem vandaag, klinkt kort en knorrig: "Bij de voordeur rechtdoor, derde pad rechts meneer. U komt vanzelf bij de aarde." De man loopt naar een kast, haalt er een jack uit met hetzelfde embleem en verdwijnt. Laurens vraagt zich af of de man niet naar de aarde gaat. "Nou ja, voor mijn part gaat hij naar de maan."

Automatisch openen de deuren naar het hier en nu. Het vroege voorjaar waait hem tegemoet. Het blauwe embleem krijgt gelijk, het voelt goed. De geuren zijn meer groen dan blauw. Rechtdoor en rechtsaf. Hij geeft eraan toe. Een groot informatiebord trekt zijn aandacht: Melkwegpad. Na het lezen van een paar zinnen,

boeit het onderwerp hem. Wandelend van planeet naar planeet, in de juiste afstandsverhoudingen van het melkwegstelsel, groeit je kennis van de Melkweg. Meer nog dan de kennis erover, overweldigt de indruk van jouw plekje in het onmetelijke heelal. Wat een ruimte. Duizelingwekkende getallen van miljoenen lichtjaren. Eindeloos. Onbegrensd. En dan toch miljoenen vluchtelingen nu. En toen, waanbeeld van één man. Als vee ...

Het trillen begint weer. Hier is geen man met embleem en water. Laurens voelt de zweetdruppels op z'n voorhoofd. Op het eerste het beste bankje gaat hij zitten. Zou hij dan toch bijna overspannen zijn? Tegen een burn out aan? Marleen, zijn vervanger in de praktijk in Zierikzee, heeft hem er steeds voor gewaarschuwd. Zij was het, die hem op vakantie stuurde. Rust in de natuur in eigen land. Ontspannen, wandelen, onderzoek doen, elke dag een poosje in een kerk orgelspelen. Doe nog een andere creatieve activiteit. Ga bijvoorbeeld schilderen of zoiets. Toen hij na een paar weken wel moest toegeven, had Marleen al een pakket folders voor hem klaar liggen.

Westerbork ... dat was toch iets met Joden? Hij was er nog nooit geweest. Hunebedden had hij vroeger weleens tijdens een schoolreisje gezien. Eigenlijk kon het hem niets schelen. Zo kan het niet langer. Hij was doodsbang om fouten te gaan maken, nu zijn energie helemaal op was. Hij was er nu. In Westerbork op advies van Marleen. En beroerd dat hij zich voelde. "Hier word ik overspannen! De eerste dag al en ik moet nog 10 dagen, tot na Pasen."

Pasen brengt hem terug in de werkelijkheid. Een greep in de binnenzak van zijn jas en daar verschijnen twee dopjes die even snel weer verdwijnen links en rechts van zijn hoofd. Op zijn wandeling door het heelal zal hij vanaf nu vergezeld worden door J.S. Bach. De openings-akkoorden van de Mattheus Passion werken nog veel beter dan het glas water. Nee, het is geen muziek om op te marcheren, maar voor Laurens hoort dit bij zijn muzikale top-drie. Zijn pas wordt er veerkrachtig door en als het jongenskoor invalt, waant hij zich een van hen en zingt zo hard mee, alsof ze het op Mars moeten kunnen horen.

Hij is Mars net gepasseerd. Wat een afstanden in dat heelal. Elke stap is 2,5 miljoen kilometer, stond er op het bord aan het begin. Onvoorstelbaar. Hij kijkt naar zijn voeten: "Weer 62 rondjes om de aarde." Het hoofdrekenen lukt hem, maar hij duizelt van de uitkomst.

Als hij zich afvraagt, hoe dat allemaal te berekenen is, ziet hij een hele rij grote schotels schuin omhoog gericht staan. Zouden dat radiotelescopen zijn? De informatie op het paneel maakt het hem allemaal duidelijk. Apparaten met een doorsnee van misschien wel 50 meter, halve bollen, die de hemel afzoeken naar sterren en planeten. Bovendien staan er op een open veld twee kleine schotels opgesteld, om de werking te demonstreren: Fluister iets in de ene telescoop, en beluister het honderd meter verder in de andere. Laurens is al onderweg. Hij klimt

naar de telescoop, die op een verhoging staat. De diameter is hooguit anderhalve meter. Met wie moet hij praten? Hij is maar alleen en moet een list bedenken om de werking waar te nemen. Hij haakt z'n smartphone aan z'n broekriem en bevestigt die zo aan de telescoop, dat de oordopjes voor het hart van de telescoop hangen. Koor en orkest spelen voorlopig nog wel even door. Zo vlug als hij kan, steekt hij het veld over. Met moeite houdt hij onderweg z'n broek met z'n handen omhoog. Is hij zoveel kilo afgevallen? Wat maakt het uit. Hij is alleen op de wereld en alleen in het heelal. Hij klimt omhoog bij de andere telescoop en hoort een perfecte weergave van "O Mensch, bewein dein Sünde Gross".

Laurens zit als het ware vastgeklemd aan de paal van de telescoop en gaat met gesloten ogen helemaal op in de muziek en de techniek. "Wat een rot muziek!" Hij schrikt van een keiharde stem vlakbij. Dan ziet hij bij de andere telescoop een man met een jochie. Een vrouw van middelbare leeftijd staat op afstand te kijken. De man schreeuwt weer zonder te beseffen, dat zijn stem bij Laurens als een donderbui klinkt. "Ga jij gauw naar dat andere ding, dan proberen we het even", snauwt de man tegen zijn vrouw.

"Ik wil met oma mee," jammert het joch van een jaar of vijf. "Nee, jij blijft hier bij opa!" Nog een donderslag bij Laurens. Was dat bliksem? Laurens hoorde een vreemd, knallend geluid, en daarna het snerpende brullen van opa's kleinzoontje. Laurens kijkt nu om naar de andere paal en ziet dan meteen de volgende bliksem aankomen. Opa haalt uit en slaat het kind met de vlakke hand in z'n gezicht. Dat was ruim over de honderd decibel, en de sirene die uit de jongen opklinkt, doet er niet voor onder.

Laurens twijfelt niet langer: "Meneer, stop daar mee!"

"Schreeuw niet zo hard man, waar bemoei je je mee. Het is toch mijn kleinzoon en als hij thuis niet opgevoed wordt, moet ik het doen."

"Opvoeden is iets anders dan slaan. Ik ben huisarts, ik moet u waarschuwen."

"Heb jij al kinderen? Nee, zeker. Bemoei je er dan niet mee."

Inmiddels is oma hijgend naast Laurens verschenen. Een zwart geverfde haardos hangt slonzig voor haar ogen: "Stop er alstublieft mee, meneer .... hij is in staat u of Tommy geweld aan te doen .... hij is jammer genoeg ..."

Verder komt ze niet, want een diepdonkere wolk ontladde zich vlakbij hun hoofd: "Hé trut, durf je wel zo vlakbij de dokter? Ik krijg jou wel wijf, vanavond. Wacht maar, dat wordt feest. Ik heb alles gehoord wat je stond te liegen. Je dochter had nooit met die buitenlander moeten trouwen."

"Ik denk dat zij gelukkiger is dan ik."

Een vloek knalt over de vlakke.

Tommy was van schrik stil geworden, maar zet het nu weer op een brullen. Zelfs zonder telescoop gaat dat door merg en been. Laurens is onderweg naar z'n smartphone, honderd meter verderop. De vrouw liet hem gauw de blauwe plekken

op haar armen zien. Wat moet hij doen? De toerist spelen en wegstaren? Of als arts buiten dienst ingrijpen?

Hij denkt aan z'n afgelegde eed en besluit handelend op te treden. Bij de telescoop haakt hij zijn riem los en pakt z'n smartphone. Als hij aanstalten maakt om te gaan bellen, barst opa weer los: "Mooie huisarts ben jij. Wat deed je daar met je afgezakte broek bij mijn vrouw? Ik ga aangifte doen. Wat denk je daarvan?"

"Prima, ik bel 1-1-2 en als ik mijn melding heb gedaan, geef ik de telefoon wel even door voor uw aangifte."

"Ben jij helemaal ..." De man wordt razend, pakt gillende Tommy vast en wil weglopen. Laurens verspert hem de weg: "De jongen wil bij z'n oma blijven. Laat hem los." Als de man Tommy even loslaat, doet Laurens een stap naar voren, de telefoon bij zijn oor. Tommy rent weg, richting oma.

"Hé, vluchteling, kom terug. Ik zal je leren gehoorzaam te zijn." Tommy steekt de groene graszee over, struikelt, staat weer op en vlucht in de armen van zijn oma.

"Laurens Havenaar, huisarts. Ik sta bij de radiotelescopen van Westerbork met een meneer die z'n vrouw en kleinzontje bedreigt." .... "Nee, hij is niet te kalmeren...."

"Maar die meneer heeft zelf ook nog een boodschap voor u. Hier komt hij."

"Ben jij een smeris? .... Nou goed dan, die dokter kun je ook niet vertrouwen, want hij kwam zo net met afgezakte broek bij mijn vrouw vandaan. Die man moet de cel in en meteen. .... Nee, ik wacht niet op jullie, ik smeer hem en jij zorgt maar dat het wijf thuis komt en die dokter in de cel. ... Jullie kunnen verder de dingetjes krijgen ...." Laurens pakt de telefoon af, maar laat hem expres nog even open staan.

"Hé, ouwe trut. Ik heb de politie gevraagd om je thuis te brengen, want ik wil niet dat je bij die vieze dokter in de auto stapt. Ik zie wel of ik morgen nog naar huis kom."

De vrouw zucht diep. De reactie van Tommy is woordelijk te verstaan: "Blijft opa weg vannacht, oma? ... Gelukkig!"

"Wacht maar jullie, ik krijg je nog wel. Zo komt de oorlog in de wereld. Door lui als jullie. Gehoorzamen, ho maar."

Laurens kijkt de man na en Tommy kruipt dicht tegen z'n oma aan. Zo staan ze nog, als de politie arriveert. Laurens geeft z'n gegevens af en vraagt of hij kan gaan. Oma geeft hem een hand: "Sorry, meneer." Ze probeert de zware haren voor haar ogen weg te blazen. Het lukt niet. Ze propt de slierten achter een grote haarspeld. Het jochie kijkt Laurens dankbaar aan. Gelukkig is de angst uit z'n ogen verdwenen.

Even loopt Laurens besluiteloos heen en weer. Verder of teruggaan? Hij is er nu toch al en er wacht niemand op hem. Waarom is het heelal zo eindeloos groot als je er toch niets mee kunt doen? Hij moet nu bijna bij de aarde zijn. Daar staat weer een bord en dat is maar goed ook anders keek je de aarde zo over z'n bol. Wat een miezerig klein knikkertje is dat in het grote geheel. Daar staat hij zelf op met miljarden anderen. Ook met de ruzieopa van Tommy. Ook met al die volken die elkaar het licht in de ogen niet gunnen. Die miljoenen op de vlucht jagen, desnoods

de zee in. Allemaal op dat kleine knikkertje. Samenleving? Met Tommy's opa? Met al die terroristische organisaties? Zal het weer fout gaan zoals in 1940?

Laurens ziet het voormalig Kamp Westerbork liggen. Even doorstappen. "Kijk, daar is de bushalte." Laurens voelt in zijn zak naar het toegangsbewijs. "Ik ga niet weer langs al die planeten terug lopen. Daar schrompel je als mens helemaal in elkaar. Er blijft niets van je over dan een ellendig hoopje wanhoop."

Langs het pad liggen doodskistachtige monumenten van beton met een plaatsnaam en een cijfer. Het aantal gedeporteerde Joden naar gaskamers in de concentratiekampen. Laurens pakt z'n smartphone om de getallen op te tellen. Hij komt over de 100.000 en dat is meer dan de hele bevolking van Zierikzee, Middelburg en Vlissingen bij elkaar.

De velden met steentjes, sterren en foto's loopt hij snel voorbij. Elke foto vervaagt en maakt plaats voor twee ogen. Bij de opgebroken rails staat een wagon. Hij herkent die gekrulde spoorstaven van foto's. Dit is zo'n wagon, een veewagen. Respectvol probeert Laurens de deuren wat open te schuiven, zodat hij naar binnen kan kijken. Na enig knerpen lukt het. Het is donker binnen en dat was het toen ook. Hij ervaart een stank. Dat kan niet na 70 jaren. Dat moet suggestie zijn.

Laurens wil een foto maken en neemt wat afstand van de wagon. Als hij zijn camera in het tasje doet, trillen z'n handen weer. In de deuropening verschijnen twee donkere, indringende ogen. Hij holt in de richting van de bushalte. De chauffeur staat naast de bus en gebaart dat hij wel even wacht. "Mag ik uw toegangsbewijs even zien, meneer?" Laurens voelt al z'n zakken na, zonder resultaat. "Nou vooruit maar, meneer, het is de laatste rit van vanmiddag." Laurens mompelt een "Dank u wel". De laatste rit ... dat was het ook voor dat meisje in de trein. Hij wil nog even een foto van de bus maken. Bij zijn camera voelt hij het kaartje en toont het de chauffeur. Snel maakt hij de foto. In de bus bekijkt hij het resultaat: op de bus staat 107.000 gedeporteerd. Heeft hij daarvoor al die getallen opgeteld? Van een ander cijfer schrikt hij nog meer: 20.706 kinderen. Het meisje in de deur, en in gedachten ziet hij ook allemaal Tommy's.

Als hij uitstapt bij het Herinneringscentrum blijkt de deur nog open te zijn. Hij wil dat ogenbeeld kwijtraken en zoekt opnieuw de confrontatie. Nu gaat het beter. Zij zal een van de 20.706 kinderen zijn geweest. Vastberaden zei men toen: dit nooit weer. "Saartje, ik beloof je, dit nooit weer. Niet voor Joden, niet voor de Tommy's van deze wereld, voor niemand. Shalom." Na deze woorden plechtig gesproken te hebben, verlaat hij het gebouw op zoek naar z'n auto op de parkeerplaats.

In z'n tas heeft hij boterhammen, fruit en drinken. Een prima maaltijd. Bach zorgt voor de muziek en Laurens geniet van de rust in het schemerende bos.

Om 7 uur heeft hij afgesproken met de koster van de Stefanuskerk om het orgel te bespelen. Orgelspelen in zijn lust en z'n leven. Bach is zijn favoriet en in Zierikzee geeft hij elk jaar een Bachconcert. Een mailtje was genoeg om toestemming te

krijgen. Hij heeft nog een uurtje. Als hij het raampje een klein eindje opent, stroomt er boslucht binnen. Opeens schrikt hij wakker van de stilte. Bach is klaar met de cantate. Nu moet hij nog opschieten ook. Op de parkeerplaats is het al aardig donker geworden. Hij ruimt de tas op en start de auto. Met een behoorlijk vaartje rijdt hij het bos uit in de richting van de provinciale weg. Het zal nog wel lukken om 7 uur. De spoorbomen zijn gesloten. "Waar blijft die trein?" Laurens speurt ongeduldig het spoor af richting Assen. Naar de andere kant heeft hij geen uitzicht. Eindelijk ziet hij in de verte een licht aankomen. Als het dichterbij komt ziet hij de twee lampen van de trein in de schemering. "Net twee ogen. Doe niet zo stom, Laurens. Je was het beeld kwijt en nu ..." Hij knijpt zijn ogen stijf dicht en telt de seconden. Aan het geraas hoort hij dat de trein voorbij komt. Als ook de bellen niet meer rinkelen, durft hij zijn ogen weer open te doen. De trein is weg en ook de ogen zijn verdwenen.

De koster wacht hem al op. "Kom maar gauw, want om 8 uur is er een vergadering in de consistorie en dan moet het orgel zwijgen. De commissie heeft uw mail gekregen en vindt het prima, als u hier dagelijks een uur komt spelen. Ik hoop dat het u de gewenste ontspanning brengt." Laurens volgt de koster naar de orgelgalerij. "Christian Müller, 1726" staat er in sierlijke letters op de speeltafel. Het orgel is niet groot, om niet te zeggen klein. Maar als Laurens even aan het improviseren is, springen de tranen hem in de ogen. "Wat een klank, koster, wat een juweeltje". Uit zijn hoofd speelt hij een paar Bachkoralen. Beneden in de kerk hoort hij gestommel. Er komt nog iemand naar boven.

"Typisch muziek voor dit orgel," zegt de man die zich voorstelt als dominee Albert Kok, van de Hervormde kerk.

"Bach en Müller waren tijdgenoten, zoals u ongetwijfeld weet, dominee ..."

"Zeg alsjeblieft Albert, hoe heet jij?"

"Laurens Havenaar, huisarts te Zierikzee. Men zegt dat de Mattheuspassion door Bach is gecomponeerd rond 1728 en dit orgel is gebouwd in 1726. Prachtig, wat een klank en trouwens ook een mooie akoestiek."

"Jij had dat verzoek ingediend? Ben je ook organist in Zierikzee?"

"Vanwege mijn werk kan ik geen vaste organist zijn. Maar ik speel regelmatig in de Nieuwe Kerk. Tijdens presentaties, maar ook wel trouwdiensten en zomers altijd een aantal concerten."

"Tot wanneer ben je hier Laurens?"

"Tot na Pasen, is mijn plan. Hoezo?"

"We hebben heel wat vakantiegasten deze tijd. En ook in de eigen gemeente zijn verscheidene mensen die gevraagd hebben om de kerk 's avonds een poosje te openen in de Stille Week. De kerkenraad wilde dat graag, maar onze organist kon er geen tijd voor vrij maken. Nu hebben we misschien een goede oplossing. Vandaar mijn vraag. Gerrit, wat denk jij ervan? Elke avond van 7 tot 8 een uurtje met mooie muziek, vrije inloop? Kun jij dat regelen? En zou jij dan willen spelen, Laurens? Zondag kondigen we het af. Wat vinden jullie ervan?"

“Mij kun je geen groter plezier doen. Hoeveel tijd heb ik nog? Ik wil even de verschillende registers doorspelen.”

“Je hebt nog wel een half uur, want in Drenthe beginnen we altijd wat later. Ik zal je de sleutel van kerk en orgel geven, dan kun je altijd terecht.”

Laurens schat hem een jaar of 40. Tikkeltje gezet, maar met een heel vriendelijk gezicht. Gerrit is dus de koster. Die kon al wel gepensioneerd zijn. Z'n grijze hoofd begint al aardig kaal te worden en z'n spijkerbroek moet hij met een paar bretels op houden. Straks heb ik ook nog bretels nodig, denkt Laurens. Ik zal me toch eens wegen. Gerrit steekt z'n duimen achter de bretels en vraagt:

“We kunnen de mensen morgen toch al vast een voorproefje geven, Albert? Er zijn veel weekendgasten en ik loop wel even bij de VVV langs om het bekend te maken.”

“Wat mij betreft prima, als jullie dat zien zitten.”

Laurens daalt om 8 uur voorzichtig de wenteltrap af, loopt de kerk door naar de buitendeur. Met een grote sleutel draait hij de deur op slot. Alles is hier origineel: zo'n grote, oude sleutel, de hunebedden en dit prachtige orgel van Müller. Wat een voorrecht.

Als hij de contactsleutel van zijn oude Peugeot in het portierslot wil steken, houdt hij zijn hand opeens terug. Van voor naar achter is er over de hele zijkant een diepe kras gezet. Dat moet opzet zijn. Dader onbekend, maar Laurens heeft wel een vermoeden. Hij maakt een paar foto's en besluit de volgende morgen aangifte te doen. Dit veroorzaakt een stevige kras over zijn Bachgevoel.

In zijn vakantieverblijf overdenkt hij de dag vol indrukken en valt op de bank in een onrustige slaap. Bezweet en schokkend schrikt hij wakker. Het verlichte radioweekertje meldt 00.33. Laurens heeft een paar seconden nodig om te beseffen waar hij is. Waardoor is hij wakker geworden uit zo'n diepe slaap ...?

Hoofdstuk 2

ONRUST

Het duurt enkele seconden om zich te oriënteren. Waar kwam dat knerpende geluid vandaan? Voorzichtig gaat hij staan. De bank staat een paar meter bij het raam vandaan, maar hij durft zich niet vlak voor het raam te vertonen. Buiten lijkt het minder donker dan in de kamer. Hij schuifelt naar de deur en doet onderweg zijn donkere jack aan. Eigenlijk moet hij nog naar de wc, maar dat geeft geluid en licht. Hij voelt de telefoon in z'n ene zak en de autosleutels in de andere. Behoedzaam draait hij de sleutel van de buitendeur om en haalt hem uit het slot. Centimeter voor centimeter opent hij de deur. Al z'n zintuigen zijn gespannen. In z'n borstkas voelt hij de hoogspanning van zijn hart.

Geruisloos glipt hij naar buiten, doet snel de deur weer op slot en zoekt dekking in de schaduw van de bungalow. Op amper twee meter afstand schiet iets weg. Z'n luchtpijp slaat op slot van de schrik. Het moet een dier uit het bos geweest zijn. Hij wacht een volle minuut, maar het blijft stil. De auto heeft hij op de parkeerplaats buiten het park gezet om nog een wandelingetje te kunnen maken. Nu kan hij weggkomen zonder de hindernis van de slagbomen. Hij kiest bewust voor het lange pad. Stel je voor dat er nog ergens mensen wakker zijn. Z'n telefoon geeft het tijdstip aan van 00.45 . Kon hij maar wat meer genieten van deze heldere voorjaarsnacht. Prachtig maanlicht en honderden sterren.

De onrust zit vlakbij z'n stembanden. Hij probeert z'n ademhaling onder controle te krijgen. Het lukt een klein beetje. Hij duikt onder de slagboom van het park door. Ongetwijfeld zal hier ergens een camera hangen, maar hij heeft nergens gelezen dat een nachtwandeling verboden is.

Daar staat z'n auto, precies onder een lichtmast. Nu hij het weet, ziet hij de kras al vanaf een afstandje. Zo kun je ook iets duidelijk maken! Laurens herinnert zich een patiënt, ook een vakantieganger trouwens, die voor drugs op z'n spreekuur kwam. Hij kon niet zonder, beweerde hij. Hij had de man verteld de volgende dag maar terug te komen. De man stond erop dat hij onmiddellijk drugs zou krijgen. Maar Laurens had geen apotheek in de praktijk en bovendien wilde hij eerst wel eens overleg met een collega of de politie. Dat laatste had hij natuurlijk niet gezegd.

Scheldend verliet de man zijn praktijk en kwam nooit meer terug. Hij liet wel een 'visitekaartje' achter: een forse deuk in het spatbord van de doktersauto.

Op de voorstoel van de passagier staat nog de tas met restanten van de lunch. Vers is het niet meer, maar het is voedsel en het doet hem goed. De appel eet hij wel onder het rijden op. Hij draait het raampje een eindje open en rijdt rustig de bossen in. Hij wordt ook wat rustiger. Zou Marleen toch gelijk hebben, dat hij tegen een burn out aan zit? Sommige symptomen wijzen erop, andere niet, integendeel. In het volle licht van de koplampen staat opeens een vos midden op de weg. Verblind. Twee reflectoren lichten fel op, twee ogen van een verweesd meisje tussen de deuren van een veewagon... Dit is duidelijk wel een symptoom. Hij was haar kwijt op z'n netvlies. Nu staat ze er weer haarscherp op. De vos loopt trots z'n blikveld uit. De ogen van het meisje blijven priemen. Een wit bordje met rode letters wijst in de richting van een moeras. Voor muggen is het nog te vroeg in het jaar. Laurens stuurt het zandpad in. Na een paar honderd meter ziet hij een open plek. Ruim genoeg om te keren en ideaal om te parkeren. Een klein slingerpaadje loopt dieper het bos in. Hij neemt z'n zaklamp mee en knoopt de kraag van z'n jack dicht. Wat doet hij hier? Zoeken naar vrijheid? Naar rust?

Hij telt z'n stappen. Bij 330 komt hij voor een lage heuvel, die in een soort dal ligt. De boomtoppen steken af tegen de lichte nachthemel. Ze staan dus buiten het dal en belemmeren niet het zicht op de sterren. Laurens loopt speurend heen en weer, op zoek naar een zitplaats. Hij vindt een grote kei van zeker een meter doorsnee en gaat erop zitten. Hij steunt z'n hoofd op z'n handen en haalt diep adem. Nee, het is vast geen burn out. Anders was ik hier niet terecht gekomen. Hoe zou het zijn om hier even te slapen? Hij laat zich van de steen af zakken op het zachte mos en neemt de steen als hard hoofdkussen. Langzaam voelt hij zich wegzakken in een kuil vol mos ....

Hij wordt wakker van geronk, motorgeluid. Alsof er ergens een auto rijdt. Hij wrijft in zijn ogen en gaat weer op de steen zitten. Recht voor zich beweegt iets wits, iets schimmigs. Het komt uit die heuvel ... Laurens is niet bang uitgevallen, maar nu breekt het angstzweet hem uit. Wat is dat? De schimmenkring is gesloten en de figuren dansen langs de heuvel. Zijn het figuren? Ze lijken er wel verdacht veel op. Maar het zijn geen aardse figuren, mogelijk spoken of engelen. Ze houden elkaar vast. Soms wil er een omhoog springen, maar de burens trekken hem terug in de kring. Spoken bestaan niet en engelen misschien wel. Maar toch niet in de Drentse bossen. Zou het een hallucinatie kunnen zijn? Maar hij gebruikt helemaal geen zware medicijnen meer. Hij zal in ieder geval een foto maken. Het zal wel een of ander natuurverschijnsel zijn. Dit is zo echt als wat! Hij grijpt naar zijn camera in z'n binnenzak. Mis. Thuis gelaten. Met z'n telefoon hoeft hij het niet te proberen. Nou ja, vooruit. Er valt weinig te onderscheiden. Morgennacht maar terug komen, met camera. Hij strekt z'n lichaam en rekt z'n armen uit. Nu moet hij thuis toch ook kunnen slapen. Morgenochtend, nee vanochtend zal hij hier ook eens gaan kijken. Bij daglicht. Langzaam wandelt hij terug naar de auto. Het kost hem nu bijna 400

stappen. Wat een betoverende wereld in Drenthe.

Hij stapt in de auto en start de motor. Dan gaat zijn rechterhand naar de voorruit. Hij wil iets pakken, maar het zit aan de buitenkant. Hij laat de motor draaien en de lichten branden. Aarzelend stapt hij uit. Onder de ruitenwisser zit een wit papier, dubbelgevouwen A4. Hij vouwt het open, maar het is te donker om te lezen. In de auto knipt hij een lampje aan. "Privégebied van Witte Wieven". O, zouden dat de witte wieven zijn. Verschijningen of nevels. Maar wie waarschuwt hem om hier vandaan te blijven? De witte wieven zelf? Sinds wanneer gelooft hij in sprookjes of spoken? Voor hij weg rijdt, kijkt hij nog even goed om zich heen. Het papier doet hij opgevouwen in het dashboardkastje. Zal hij straks wel terug gaan? ...

Tien uur later loopt hij weer in het bos. Zonder moeite vindt hij de plek waar hij de afgelopen nacht was. Bij de bakker, waar hij ontbeten heeft, vroeg hij naar de plek. Er is nauwelijks meer moeras over omdat door de droge zomers het grondwaterpeil gezakt is. Een enkel sterk moerasplantje heeft de klimaatverandering overleefd. De bakkersvrouw waarschuwde wel voor wilde zwijnen, zeker nu ze biggen hebben. "O ja, neem geen eten mee als u in het bos wandelt. De zwijnen hebben een bijzonder goede neus."

Laurens heeft wel zijn tas vol geladen voor de rest van de zaterdag en de zondag. De bakker heeft verrukkelijk brood en de koeken zien er ook heerlijk uit. Als hij weer op zijn keizetel zit, neemt hij de tijd om na te denken. Hij heeft goed geslapen al duurde het wel even voor hij warm was. Automatisch pakt hij zijn smartphone te voorschijn. Het is 12.15 uur en de temperatuur is 15 graden. Opmerkelijk dat hij hier diep in het bos nog steeds ontvangst heeft.

Op de zandweg hierheen zag hij heel wat bandensporen. Hij is echt niet de enige die deze plek ontdekt heeft. Ook voetafdrukken gingen deze richting uit. Waarheen eigenlijk? Z'n gedachten komen weer uit bij het A4-tje met de boodschap. Het briefje achter de ruitenwisser moet wel in het bos geplaatst zijn. Anders had hij het zeker gezien op weg hierheen. Bovendien verwijst het naar de witte wieven. Er is nu geen wit wijf te zien. Dat klopt ook wel met de informatie die hij vanmorgen op het internet heeft nagetrokken. Nevelachtige verschijningen, vaak bij grafheuvels of hunebedden. Op tal van plaatsen vooral in Drenthe, maar ook wel elders in Nederland. 's Nachts, vaak bij volle maan. Erg eenduidig was de interpretatie trouwens niet. Dat liep van elfjes, via heksen, naar spoken en geesten. Veel vertellers zijn er mee aan de haal gegaan in hun verhaal. Hij kan zich dat voorstellen. Het is heel vreemd. Vreemd is ook de afzender van het briefje. Vreemd is eveneens de boodschap. Waarom zou hij hier niet mogen zijn? Hij zal zich zeker niet op de vlucht laten jagen. Er zijn al veel te veel vluchtelingen op deze kleine aarde. Hij ving een getal op van 55 miljoen mensen ...

Laurens staat op en gaat het spoor zoeken. De zoolafdruk lijkt steeds dezelfde te zijn. Alsof een bepaald persoon hier regelmatig loopt. Laurens speurt de omgeving af. Niets te zien. Iets verderop maakt het pad een bocht naar links.